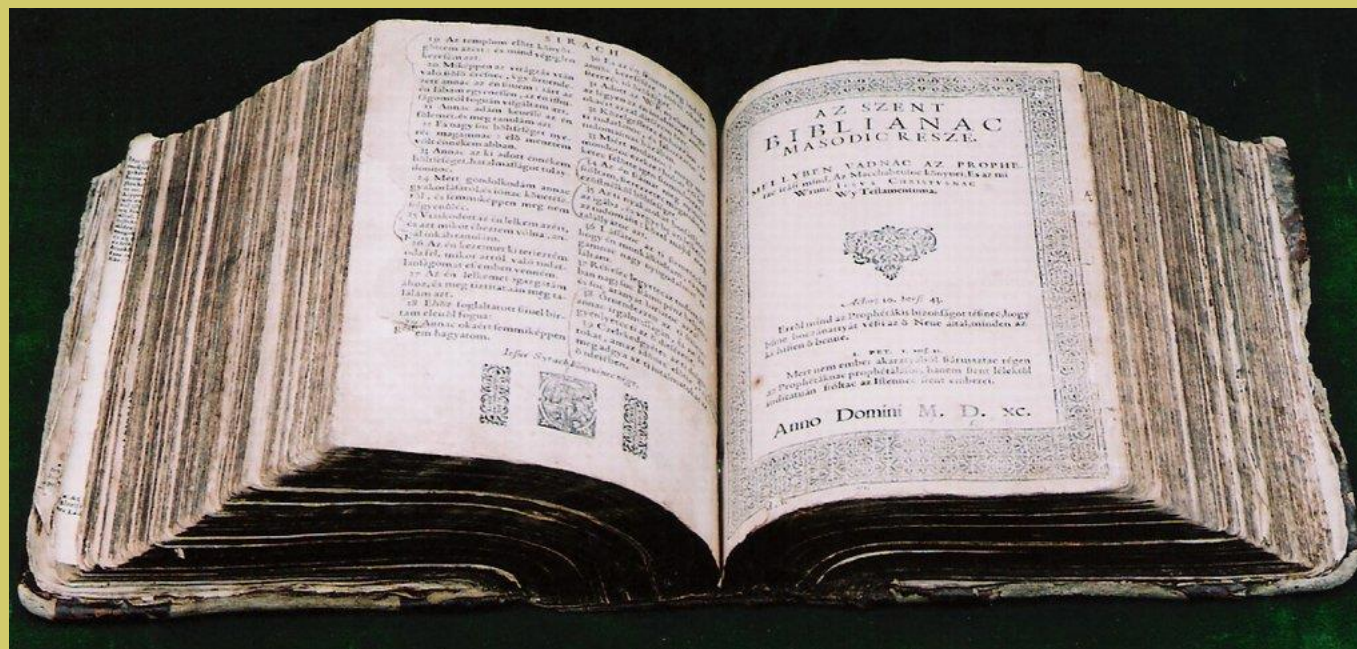


A BIBLIA

A bibliai motívumok továbbélése az irodalomban



IRODALMI SZEMPONTBÓL

- A biblia szó görög eredetű, jelentése írás, iratok. Szentírás.
- **Antológia**, amely két nagy részből áll.
- **Ószövetség**, a Kr. e. 12. század és a Kr. u. 2. század között keletkezett. Héber és arámi nyelven íródott.
- **Újszövetség**, Kr.u. 1-2. században vált kanonikus keresztény írásgyűjteménnyé.
- **Műfajai**: mítoszok, mondák, legendák, törvények, mesék, költemények, jogi szövegek, novellák, hősi eposzok stb.
- József és testvérei egyszerű mesei legendából átvált a kisregény műfajába.

MAGYAR BIBLIAFORDÍTÁSOK

- Tamás és Bálint pap részleges fordítása – *Huszita Biblia* (15. század).
- Tamás és Bálint, az eretneküldözés előtt Moldvába menekülő szerémségi papok voltak.
- Károli Gáspár - teljes fordítás (16. század).
- Az ún. *Vizsolyi Biblia* az irodalmi nyelv kialakulásában is szerepet játszott.

VALLÁSI SZÖVEGKÉNT: A KETTŐS SZÖVETSÉG

- Ábrahám, Izsák – első szövetség Isten és a kiválasztott nép között.
- Mózes – második szövetség – az egyiptomi kivonulás után megerősítették a szövetséget, törvényeket.
- A kereszténység szerint az új szövetséget Isten Jézuson keresztül kötötte meg.
- A kereszténység elnevezése nem a kereszt szóval van kapcsolatban, hanem Krisztussal, akinek neve eredetileg azt jelenti, hogy felkent.

AZ ÓSZÖVETSÉG

- A zsidóság őstörténete.
- Tóra (Mózes öt könyve): történeti könyvek (pl. Királyok könyve), próféták könyve, valamint tanító jellegű könyvek, köztük Jób könyve, a Zsoltárok könyve, Példabeszédek könyve és az Énekek éneke.
- Genézis: a teremtés könyve. Ennek része a vízözön, a bábéli torony és József története is.
- Exodus: a kivonulás könyve. Egyiptomból való kivonulás, vándorlás, csipkebogyó, Tízparancsolat.
- Zsoltárok könyve: szertartások alkalmával énekelt verses szövegek gyűjteménye.
- Próféták könyvei. A próféták Isten szavának hordozói, hírnökei, magyarázói.
- Izajás, Jeremiás, Ezékiel, Dániel + 12 kis próféta (könyveik rövidebbek).

HUMOR AZ ÓSZÖVETSÉGBEN?

- Az egyik legismertebb kis próféta története: *Jónás könyve*.



BABITS MIHÁLY: JÓNÁS KÖNYVE

Monda az Ur Jónásnak: "Kelj fel és menj Ninivébe, kiálts a Város ellen! Nagy ott a baj, megáradt a gonoszság: szennyes habjai szent lábamat mossák." Szólt, és fölkele Jónás, hogy szaladna, de nem hová a Mennybeli akarta, mivel rühellé a prófétaát, félt a várostól, sivatagba vágyott, ahol magány és békesség övezze, semhogy a fedett népség megköveze. Kerülvén azért Jáfó kikötőbe hajóra szállott, mely elvinné őtet Tarsis felé, s megadta a hajóbért, futván az Urat, mint tolvaj a hóhért!

Az Ur azonban szerzett nagy szelet és elbocsátá a tenger felett s kelt a tengernek sok nagy tornya akkor ingó és hulló kék hullámfalakból, mintha egy uj Ninive kelne-hullna, kelne s percenként összedőlne ujra. Forgott a hajó, kettétört az árboc, deszkaszál nem maradt hű deszkaszálhoz.

A görcs hajósok, eszüket veszítve, minden terhet bedobtak már a vízbe, s míg arcukba csapott a szörnyü sóslé, kiki a maga istenét üvölté. Jónás mindent kiadva, elcsigázva, betámolygott a fedélközi házba,

le a lépcsőkön, a hajófenékre, s ott zuhant bódult félálomba végre, gurítván őt az ázott, rengő padlat.

S így lőn hogy a kormányos belebotlott, a deszkákat vizsgálva, s rája szólt: "Mi dolog ez, hé, te nagy alható? Ki vagy te? Kelj föl, s kiálts a keserves istenedhez, talán ő megkegyelmez! Vagy istened sincs? Szólj! Miféle nemzet szült? Nem te hoztad ránk a veszedelmet? Mely város vall polgárának, büdös? S e fene vízen át velünk mivégre jössz?"

S ő monda néki: "Zsidó vagyok én s az Egek Istenétől futok én. Mi közöm nékem a világ bünéhez? Az én lelkem csak nyugodalmat éhez. Az Isten gondja és nem az enyém: senki bajáért nem felelek én. Hagyjatok itt megbujni a fenéken! Ha süllyedünk, jobb itt fulladni nékem. De ha kitesztek még valahol élve, tegyetek egy magányos erdőszélre, hol makkon tengjek és keserű meggyen békében, s az Isten is elfeledjen!"

De a kormányos dühhel csapta vissza: "Mit fecsegsz itt erdőről össze-vissza? Hol itt az erdő? És hová tegyünk ki? Innen csak a tengerbe tehetünk ki!

Ki is teszünk, mert nem türöm hajómon az ilyen, akit mit tudom mi bűn nyom.

Már biztos hogy te hoztál bajba minket: magad mondod hogy Isten átka kerget. Ha Isten üldöz, az ördög se véd meg. Hé, emberek! Fogjátok és vigyétek ezt a zsidót!" S már nyolc marok ragadta, nehogy hajójuk süllyedjen miatta, mert nehéz a kő, és nehéz az ólom, de nehezebb kit titkos súlyu bűn nyom.

Jónás azonban jajgatott s nyögött és meglóbálták a tenger fölött. "Vigyázz - hó-rukk! Pusztuljon aki nem kell!" S nagyot loccsant... s megcsöndesült a tenger, mint egy hasas szörny mely megkapta étkét. S már a hajósok térdencsúszva, kétrét görbedve sírtak és hálákat adtak, könnyelmü áldozatokat fogadtak, s a messzeségben föltűnt a szivárvány.

A víz simán gyűrűzött, mint a márvány.

Az egész szöveg is elérhető:
<http://mek.niif.hu/04300/04341/04341.htm>

SZERELEM AZ ÓSZÖVETSÉGBEN?

- Az *Énekek éneke* a világirodalom egyik leghíresebb szerelmi költeménye.
- Keletkezésének ideje, módja, a szöveg jelentése bizonytalan.
- Allegorikusan fogták fel: Krisztus és az Egyház (vagy Isten és a zsidó nép) jegyességéről szólnak tekintették, ezért kerülhetett a Bibliába.
- Salamon királynak tulajdonított szöveg.
- Egy vőlegény és egy menyaszony, elválásának, majd egymásra találásának története.
- A másik szépségének áradó bemutatása.
- Lakodalmi énekek, érzéki szerelmi dalok gyűjteménye.

De szép vagy, kedvesem, de szép vagy!
Szemeid galambok fátyolod mögött.
Hajad olyan, mint egy kecskenyáj,
mely Gileád hegyéről hullámszik alá.
Két fogsorod olyan, mint a megnyírt juhnyáj,
mely az úsztatóból jött fel:
mindegyiknek van ikerpárja,
nincs köztük hiányos.
Ajkad, mint a karmazsinfonál,
és bájos vagy, ha beszélsz;
halántékd, mint gránátalmagerezd
a fátyolod mögött.
Nyakad oly karcsú, amilyenek
Dávid tornya épült.
Ezer kerek pajzs függ rajta,
mind vitézek pajzsa.

Két melled, mint két őzike,
mint gazellapár, mely liliumok közt legel.
Ha hűs szél támad, és megnyúlnak az árnyak,
elmegyek a mirha-hegyre és a tömjénhalomra.
Mindened oly szép, kedvesem, semmi hibád sincsen.
...
Színméz csepeg ajkadról, menyasszonyom,
méz és tej van a nyelveden,
s ruháid illata, mint a Libánon illata!
Bezárt kert az én húgom, menyasszonyom,
bekerített forrás, lepecsételt kút.
Paradicsomkert nőtt rajtad:
gránátalmák édes gyümölcsökkel,
ciprusok nárdusokkal...

(A menyasszony szépségének leírása – részletek)

ÚJSZÖVETSÉG

- Nyelve a görög.
- Kulturális hatásai szerteágazóak.
- Első négy könyve az evangélium, amelynek jelentése örömhír.
- Máté, Márk, Lukács, János – szinoptikusok, együtt látók – Jézus életét, tanításait (példabeszédek) és kereszthalálát dolgozzák fel mindhárman.
- Fontos példázatok: *A tékozló fiú*, *A magvető*, *Az irgalmas samaritánus*.
- Apostolok cselekedetei: Pál apostol (Szeretethimnusz, pálfordulás/damaszkuszi út)

„Ha emberek vagy angyalok nyelvén szólok is, szeretet pedig nincs bennem, olyanná lettem, mint a zengő érc vagy pengőcimbalom. És ha prófétálni is tudok, ha minden titkot ismerek is, és minden bölcsességnek birtokában vagyok, és ha teljes hitem van is, úgyhogy hegyeket mozdíthatok el, szeretet pedig nincs bennem: semmi vagyok.”

Olvasnivaló:

Mészöly Miklós: Saulus

(https://konyvtar.dia.hu/html/muvek/MESZOLY/meszoly00340_kv.html)



JELENÉSEK KÖNYVE

- János apostolnak tulajdonítják.
- A végítélet leírása:
a Bárány (Krisztus) ül a trónon,
feltörik a pecséteteket,
megjelennek az apokalipszis lovasai,
hét angyal harsonája – ítélet a jók és a rosszak
felett.



PILINSZKY JÁNOS: APOKRIF

Mert elhagytanak akkor mindenek.

Külön kerül az egeké, s örökre
a világvégi esett földeké,
s megint külön a kutyaólak csöndje.
A levegőben menekvő madárhad.
És látni fogjuk a kelő napot,
mint tébolyult pupilla néma és
mint figyelő vadállat, oly nyugodt.

De virrasztván a számkivettetésben,
mert nem alhatom akkor éjszaka,
hányódom én, mint ezer levelével,
és szólok én, mint éjidőn a fa:

Ismeritek az évek vonulását,
az évekét a gyűrött földeken?
És értitek a mulandóság ráncát,
ismeritek törődött kézfejem?
És tudjátok nevét az árvaságnak?

És tudjátok, miféle fájdalom
tapossa itt az örökös sötétet
hasadt patákon, hártyás lábakon?
Az éjszakát, a hideget, a gödröt,
a rézsut forduló fegyencfejet,
ismeritek a dermedt vályukat,
a mélyvilági kint ismeritek?

Feljött a nap. Vesszőnyi fák sötéten
a haragos ég infravörösében.

Így indulok. Szemközt a pusztulással
egy ember lépked hangtalan.
Nincs semmiye, árnyéka van.
Meg botja van. Meg rabruhája van.

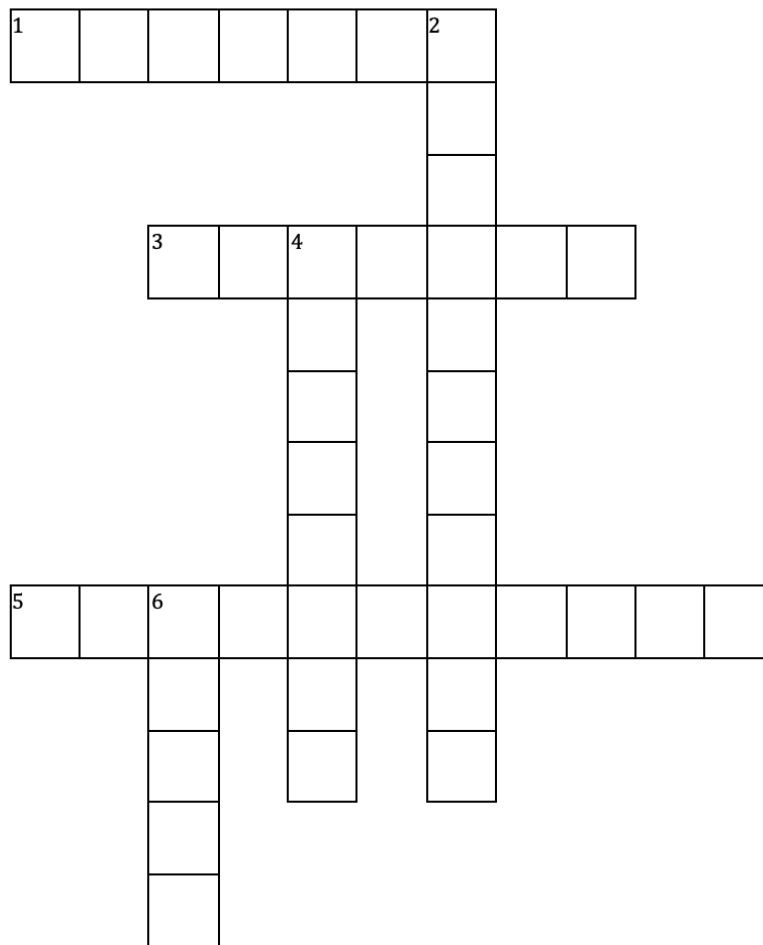
2

Ezért tanultam járni! Ezekért
a kései, keserü léptekért.

S majd este lesz, és rámkövül sarával
az éjszaka, s én húnyt pillák alatt
őrzöm tovább e vonulást, e lázas
fácskákat s ágacskáikat.
Levelenként a forró, kicsi erdőt.
Valamikor a paradicsom állt itt.
Félálomban újuló fájdalom:
hallani óriási fáit!

Haza akartam, hazajutni végül,
ahogy megjött ő is a Bibliában.
Irtóztató árnyam az udvaron.
Törődött csönd, öreg szülők a házban.

Az antikvitás irodalma



Vízszintes

1. Műpártoló, pártfogó. Olyan személy, aki művészeket támogat.

3. Az első ismert görög költőnő. Platón szerint a 10. múzsa.

5. A Bibliából származó szerelmi/allegorikus költemény.

Függőleges

2. Híres görög drámaíró, az Antigoné alkotója.

4. Az öregkor görög költője, kedvelt műfaja a bordal.

6. Az epika műnemébe tartozó, nagy terjedelmű elbeszélő költemény.